

Φ

- φαγάνα**, η· αυτός που τρώει πολύ και λαίμαργα, εκσκαφέας, *μι φαγάνας άνοιξαν του Στρυμόνα*, [φαγανός].
- φαγανός**, -νιά, -νό· αυτός που τρώει με όρεξη, που τρώει πολύ, φαγάς, [αρχ. έσθίω β' άορ. έφαγον > μσν. φαγεΐν > φαγί].
- φαγάς**· ως δεύτερο συνθ., π.χ. *ζυλουφαγάς*, [αρχ. φαγᾶς].
- φαγγρίζου**· ρ., *φάγγριζα*, -ρισα, γίνομαι ημιδιαφανής, *του πανταλόني σ' φαγγρίζ(ει)*, *θελτς κινούργιου*, [αρχ. φέγγος > μσν. φεγγάριν > φεγγαρίζω > μσν. φαγγρίζω].
- φαγουμένους**, -ν(η), -νου· μτχ. του *τρώου*, αυτός που έχει φάει και είναι χορτάτος, αυτός που έχει φαγωθεί, [αρχ. έσθίω > β' άορ. έφαγον > έφαγα].
- φαγουρίζου**· ρ., χρησ. μόνο στο γ' πρόσ. με τη σημ. έχω φαγούρα, παρ. *φαγούρζι*, *μι φαγουρίζ(ει) πλάτη μ'* = έχω φαγούρα στην πλάτη· ως *φαγουρίζουμι* = ζύνομαι γιατί έχω φαγούρα, *μη φαγουρίζισι έτσ(ι) γιατί θα ματουθείς*, [αρχ. τρώγω > θέμα φαγ- > φαγούρα].
- φάγους**· -φάγος, ως δεύτερο συνθ., *κρουμδουφάγους*, [αρχ. -φάγος, δωρο-φάγος].
- φαγώνου**· ρ., *φάγουνα*, *φάγουσα*, *φαγώθκα*, τρίβω με λίμα ή ράσπα, *φάγουσι λίγου του ζύλου να πιράσ(ει) 'π' την τρύπα*· προκαλώ φαγούρα, *μι φαγών(ει) στ' ράχ(η)* = έχω φαγούρα στην πλάτη μου· ως παθ. *φαγώνουμι* = τρώγομαι, γκρινιάζω, λιώνω από το τρίψιμο, *φαγώθκισ να πας σιακάτ*, *φαγώθκι ου γιακάς*, δεσ και *τρώουμι*, *λιανουφάισα*, [αρχ. έσθίω > άορ. έφαγον > μσν. φαγώνω].
- φαί**· {φά-ι}, φάγε, *φάι του φαΐ σ'*, πρ. του *τρώου*, δεσ πρμ. 103 και δ.δ. 3. β'.
- φαΐ**, το· φαγητό, έδεσμα, [αρχ. έσθίω > μσν. φαγεΐν > φαγεΐον > φαγί].
- φά(ι)**, το· η ενέργεια του τρώγω, το να τρώγει κάποιος, *! φά(ι) που έκανι*, ** [αρχ. φάγησις(=το φαγεΐν, το να τρώει κάποιος), δεσ και *προσφά(ι)*].
- φαίνου**· ρ., *ύφαινα/ύφίνισκα*, *ύφαινα*, *υφάνθκα*, υφαίνω, [αρχ. ύφαινώ].
- φαίνουμι**· ρ., *φαίνουμαν*, *φάνκα/φάν(η)κα*, φαίνομαι, *φαίνουμιστι 'π' του Φιτόκ(ι)*, πρ. *φανούς*, *φανίτι*, [αρχ. φαίνομαι].
- φαϊρόπ(ι)**, το· πέταγμα, ξεπέταγμα, γρήγορο τέλειωμα δουλειάς, [αγγλ. fire up(=σηκωθείτε φωτιά) > τουρ. faygar (=επιτάχυνση, πετώ, αποβάλλω)].
- φακ(ι')ρς**, ο· φακίρης, προσων. ατόμων που διακρίνονταν για τη φρονιμάδα τους, [αραβ. fikr(=ιδέα) > τουρ. fakir(=νουνεχής, ταπεινός υπηρέτης)].
- φακίτσα**, η· το φ. *Stellaria media*, [αρχ. φακῆ, έχει φύλλα σαν της φακής].
- φαλιόρα**, η· η γυναίκα που δημιουργούσε εύκολα και χωρίς ντροπή παράνομες ερωτικές σχέσεις, η *ξιφτισμέν(η) γυναίκα*, [λατ. fallo(=ολισθαίνω, γλιστρώ) > βυζ. φαλλιόρα, η γυναίκα που ολίσθησε στον κακό δρόμο].
- φανάρ(ι)**, το· φανάρι, ντουλάπι από λεπτό δικτυωτό σύρμα στο οποίο φυλάγονταν τα τρόφιμα, όταν δεν υπήρχαν ψυγεία· ήταν και η κορυφή του καμπαναριού, υποκ. το *φαναρούδ(ι)*, αλλ. το *ντουλάπ(ι)*, [αρχ. φανός > μσν. φανάριον].
- φανάρια**, τα· παιχν. με κατασκευές από φλούδες καρπουζιού, κολοκύθας, πεπονιού

κλπ., αλλ. τα *φαναρούδια*, [*φανάρι(ι)*].

φαναρούδια, τα· αλλ. το παιχν. *φανάρια*.

φανέλου, το· η φανέλα, *μάσι του φανέλου σ'*, [βεν. *fanela* > φανέλα].

φανιρόπτα, η· 1. είδος γλυκού, που γινόταν την παραμονή του Αγίου Φανουρίου και φανέρωνε, όπως πιστευόταν, στα όνειρα των κοριτσιών τούς μέλλοντες συζύγους. 2. το *κλίικ(ι)* της κουμπάρας που μοίραζε μετά το γάμο η νύφη στα κορίτσια, για τον ίδιο με τον προηγούμενο σκοπό, αλλ. η *φαναρόπτα*, η *φανουρόπτα*, [αρχ. φανερός + *πίτα*, γιατί πίστευαν ότι ο άγιος φανέρωνε].

φάνκα· φάνηκα, αόρ. του *φαίνουμι*.

φάνσ(ι)μου, το· ύφανση, η δουλειά της υφάντρας ή το αποτέλεσμα της, [αρχ. ύφαίνω > μτγν. ύφανσις].

φανταρίτ(ι)κουσ, -κ(η), -κου· αυτός που ανήκει ή προέρχεται από φαντάρο, [βεν. *fantaria* > μσν. φανταρία > φαντάρος].

φαντς, ο· φάντης, η φιγούρα του βαλέ της τράπουλας, είδος παιχν. της τράπουλας, αλλ. η *κουλτσίνα*, ο *τζιάνταρος*, [ιταλ. *fante*].

φασούδ(ι), το· υποκ. της λ. *φαῖ*.

-φάους· δεσ *-φάους*, π.χ. *ζυλουφάους*.

φάρα, η· υβριστ. χαρακτηρισμός οικογένειας, [αλβ. *fara*(=γενιά)].

φαρδαίνου· ρ., *φάρδινα/φαρδίνισκα*, *φάρδυνα*, φαρδαίνω, *ούλου του φάρδινα κι ούλου στινό ήταν, του φάρδυνα του πανταλόν(ι) κι σι κάν(ει)*, [*φάρδους*].

φαρδουβουζία, η· δεσ *φαρδουβουζία*.

φαρδουπατάου, **-ώ**· ρ., *φαρδουπατούσα*, *-πάτσα*, υπερεκτιμώ τις δυνατότητές μου και επιδιώκω στόχους υψηλότερους από τους εφικτούς, νιώθω, αβάσιμα όμως, σιγουράδα, νομίζω ότι πατώ σταθερά, *φτος πουλύ φαρδουπατάει, μα να διούμι τι δα κάν(ει)*, [*φάρδους* + αρχ. πατῶ].

φαρδουπρόσουπους, -π(η), -που· ο στρογγυλοπρόσωπος, [*φάρδους* + αρχ. πρόσωπον].

φάρδους, το· φάρδος, πλάτος, η *φαρδουσύν(η)* = άπλα, ευρυχωρία, [αρχ. εὐφραδής > μσν. φαρδύς].

φαρδουβουζία, η· απάθεια, ιδιότητα του ανθρώπου που δε στεναχωριέται εύκολα, που η *φαρδιά βούζα τ' χουράει πολλά βάσανα*, (Νιγρ.), αλλ. η *φαρδουβουζία*, [φαρδύς (δεσ *φάρδους*) + *βούζα*].

φαρμάκας, -κου· αυτός που λέει φαρμακερά λόγια, ο κακεντρεχής, [*φαρμάκ(ι)*].

φαρμάκ(ι), το· φαρμάκι, το εύφλεκτο υλικό του σπύρτου, που χρησ. τα παιδιά ως εκρηκτική ύλη στα παιχνίδια που κατασκεύαζαν τα ίδια, όπως στο πατλάκ(ι), [αρχ. φαρμάκιον].

φαρμακουμένους, -ν(η), -νου· δηλητηριασμένος, αυτός που έχει μεγάλη στενοχώρια, [*φαρμάκ(ι)*].

φαρμακουποιέσσα, η· γυναίκα φαρμακοποιός, σύζυγος φαρμακοποιού, [αρχ. φαρμακοποιός].

φαρμακουσώνς, -νου· αυτός που λέει φαρμακερά λόγια, [*φαρμάκ(ι)* + *σώνου* 2].

φασαρτζής, -τζού, -τζίθκου· αυτός που κάνει συνήθως φασαρίες, [ιταλ. *fassaria* + *-τζής*].

φασλάδης, οι· περιπ. οι Τερπνιώτες, επειδή παλιότερα η παραγωγή και η κατανάλω-

- σή τους σε *λιανουφάσλα* και *χουντρά φασούλια* ήταν μεγάλη, [*φασούλι(ι)*].
- φασλιά**, η· φασολιά, [*φασούλι(ι)*].
- φασούλι(ι)**, το· φασόλι, *μάνα βρήκα ένα φασούλι(ι) στου φαϊ*, [λατ. phaselus > αρχ. φάσηλος > μτγν. φασήολος > μσν. φασούλιν].
- φάτουν**· φάγε τον, νίκησέ τον, πρ. του *τρώου*.
- φατούρα**, η· τεφτέρι για τα βερεσέδια, *ψούντζα μι τ' φατούρα*, [ιταλ. fattura].
- φαφατιάζου**· ρ., *φαφάτιαζα*, -σα, σουφρώνει το δέρμα μου, όταν είναι στο νερό για πολλή ώρα, π.χ. στην πλύση, όπως σουφρώνουν τα χείλη του *φαφούτ(η)*, στη Νιγρ. *φαφουτιάζου*, [αρχ. φάβα > φαβατιάζω (=γίνομαι αφράτος σαν τη φάβα), με β > φ, Κ.Σ.].
- φαφίλα**, η· πάθηση των ζώων και του ανθρώπου, που εκδηλωνόταν με φουσκάλες στο κάτω χείλος, μτφ. αγανάκτηση, *μ έβγαλι φαφίλα φτο του πιδί*, δεσ και *ξιφουσκώνου*, **[ίσως από τον ήχο της ομιλίας αυτών που υπέφεραν από τη φαφίλα, δεσ *φαφούτς*].
- φαφλατάθκουσ, -κ(η), -κου**· αυτός που έχει την ιδιότητα του φαφλατά, [μσν. ρ. φαφλατίζω, από τον ήχο της φλυαρίας > φαφλατάς].
- φαφλιάρσ, -ρου, -ρκου**· αυτός που έχει *φαφίλα*, μτφ. αυτός που δε μιλά καθαρά, [*φαφίλα*].
- φαφούτς**, ο· ο φαφούτης, ο χωρίς δόντια, [ίσως από τον ήχο φα-φου της προφοράς].
- φε**· φεύγα, φύγε, *α φε που δω ρα*, πρ. του *φεύγου*.
- φέγγου**· ρ., *έφιγγα, έφιζα/έφιγγα, φέγγω, τον έφιγγα μι τ' λαμπούδα, έφιζι Θιός τ' μέρα, φέγγουμι 'π' τ' γκαβόλαμπα*, ουσ. η *φέζ(η)*, το *φέζ(ι)μου, σ' χάσ(η) κι σ' φέζ(η)*, [φέγγος > αρχ. φέγγω].
- φέρμα**, η· κυνηγόσκυλο που παρατηρεί ακίνητο το θήραμα, ειδικό για κυνήγι πουλιών, [ιταλ. fermare].
- φέρνου**· ρ *έφιρνα/ήφιρνα, έφιρα/ήφιρα, φέρθκα*, φέρνω, *θα μι φερσ λίγου νιρό*; πρ. *φέρνι, φέρνιτι, φέρντι, φέρι, φέρτι, φιρίτι, φιρθός*, [αρχ. φέρω > μσν. φέρνω].
- φέσ(ι)**, το· φέσι, στοιχείο της παραδοσιακής στολής των γυναικών της περιοχής, που, εκτός από τη φούντα, το στόλιζε μια φαρδιά κοτσίδα τυλιγμένη γύρω-γύρω και από πίσω του κρεμόταν η *σκέπ(η)*, [τουρ. fes].
- φέτους**· επίρρ., φέτος, εφέτος, [αρχ. φρ. έφ' έτος(αντί της έπ' έτος) > μτγν. έφέτος].
- φεύγου**· ρ., *έφιβγα/έφιβγνα/έφιγνα/ήφιβγα, έφουβγα/έφουγα/έφκα*, φεύγω, *έφκιτι κι δεν άκσιτι τι είπαμι*, στιγμ. μέλλ. *θα φεύγου*, πρ. *φεύγι, φεύγιτι/φεύγιστι, φε/φεύγα, φιβγάτι/φιβγά-στι/φκίτι, α φεύγι 'πού δω ρα, φκίτι γλήγουρα να προκάνουμι, φεύγιστι μη σας πιάσουν*, [αρχ. φεύγω].
- 'φήκα**· ρ., άφισα, *'φήκα σύκα μήλα κι σουρό κι λιχνιτήρ(ι)*, δεσ Α.Θ. γ', [*αφήνου*].
- φημιρίδα**, η· εφημερίδα, αλλ. *θημιρίδα*, [μτγν. έφημερίς > εφημερίδα].
- φθινόπουρους**, ο· το φθινόπωρο, *φθινόπουρους φέτους ήταν καλός*, [αρχ. φθινόπωρον].
- φθουιάρκουσ, -(η), -ου**· φθονερός, [αρχ. φθονερός].
- φίβγα**, η· το φευγιά, η φυγή, δεσ πρμ. 379, [*φεύγου*].
- φιβγάτζμα**, το· φευγάτισμα, φυγάδευση, [*φιβγατίζου*].
- φιβγατίζου**· ρ., *φιβγάτζα*, -τσα, -τίσ(η)κα, φευγατίζω, φυγαδεύω, [*φιβγάτους*].
- φιβγάτους, -τ(η), -του**· φευγάτος, [*φεύγου*].

- φιβγιά**, το· το φευγιό, η *φίβγα*, [*φεύγου*].
- φιγγίζ(ει)**· ρ. τύπος, γνωστός και στον παρατ., *φέγγιζι· φιγγίζ(ει)* = φέγγει λίγο όπως πριν να φέξει καλά, περνάει από κάπου λίγο φως, π.χ. *φιγγίζ(ει) ήλιος* = στέλνει ξαφνικά ο ήλιος λίγο φως μετά από μια βαριά συννεφιά, *φιγγίζ(ει) χαραμάδα* = περνάει λίγο φως από μια χαραμάδα, [*φέγγου*].
- φιγγου-**· φεγγο-, ως πρώτο συνθ., π.χ. *φιγγουλουγιά*.
- φιγγουβουλάου**, -ώ· ρ., *φιγγουβουλούσα*, -*βόλτσα*/-*βόλσα*, φεγγοβολώ, εκπέμπω άπλετο φως, δεσ δημ. τρ. 6, ουσ. το *φιγγουβόλ(η)μα*, [αρχ. φεγγοβολέω].
- φιγγουλόημα**, το· το αποτέλεσμα του *φιγγουλουγιά*.
- φιγγουλουγιάου**, -ώ· ρ., *φιγγουλουγιάουσα*/-*λουούσα*, -*λόγ(η)σα*/-*λόησα*, δέχομαι άπλετο φως, *τι φουβάσι μπρε πιδί μ', όζου φιγγουλουγιάει τόπους*, δεσ διαφορά από το ρ. *φιγγουβουλώ*, [αρχ. φέγγος + αρχ. λέγω(=συλλέγω)].
- φιδαρίκους**, ο· μεγάλο φίδι, [*φίδ(ι)*].
- φίδ(ι)**, το· φίδι, [αρχ. ὄφις > μγν. ὀφίδιον > μσν. φίδιν].
- φιδίσια κουμπάκα**, η· φ. της οικογένειας *araceae*, ένα είδος του το *Arum maculatum*, που το άνθος του έπαιρνε σχήμα *κουμπάκας*, δεσ *φιδόχουρτου*, κ. δρακοντιά.
- φιδίτ(ι)κους**, -**κ(η)**, -**κου**· φιδίσιος, *φιδίτ(ι)κου κάμσου* = ό,τι αφήνει το φίδι, όταν αλλάζει το δέρμα του, [*φίδ(ι)*].
- φιδολάπατο**, το· άλλο όν. στη Νιγρ. του φ. *φιδίσια κουμπάκα*.
- φιδουδ(ι)**, το· μικρό φίδι· *παιχν.* με μπίλιες πάνω σε σχεδιάσμα, που είχε σχήμα φιδιού, στο οποίο νικητής αναδεικνυόταν όποιος είχε στο τέλος τις περισσότερες *καπότες/παραλίτσες*, στη Νιγρ. το *παιχν. δάχλου*, δεσ και π., [*φίδ(ι)*].
- φιδουκόφτουμι**· ρ., -*φτουμαν*, -*φκα*, αγωνιά γιατί φοβούμαι ότι θα γίνει κάποιο κακό, με ζώνουν τα φιδία, *φιδοζώνομαι*, [*φίδ(ι)* + *κόφτουμι*].
- φιδόχουρτου**, το· είδος αγριοχόρταρου, αλλ. η *φιδίσια κουμπάκα*, αλλού δρακόντι, ψωμί του φιδιού, [*φίδ(ι)* + χόρτο (< αρχ. χόρτος)].
- φιλάρρουστους**, -**(η)**, -**ου**· ο αρρωστιάρης, ο φιλάσθενος, [αρχ. φίλος(δεσ φιλέλλην) + ἄρρωστος].
- φιλέκ(ι)**, το· τύχη, λ. γνωστή κυρίως από τη βρισιά ...*του φιλέκι μ'*, που εννοείται με τη σημ. της κακής τύχης, [τουρ. felek(=τύχη)].
- φιλέτα**, η· η φέτα του ψωμιού, το *φιλί* 1.
- φίλ(η)μα**, το· φίλημα, φίλι, ασπασμός, [φιλέω > αρχ. φίλημα].
- φιλί** 1, το· φελί, φέτα, ένα *φιλί μουμί* = μια φέτα ψωμί, αλλ. *φιλέτα*, υποκ. το *φιλούδ(ι)*, [λατ. offella(=ψωμάκι) > μσν. ὀφέλλιον].
- φιλί** 2, το· ασπασμός, [φιλέω > αρχ. φιλω].
- φίλιμα**, το· φίλημα, το να φιλεύει κανείς κάποιον, [*φλεύου*].
- φιλουριά**, η· {-ριά}, το δασικό δ. αγριολεπτοκαρυά ή αγριοφουντουκιά, *Corylus colurna*, με κορμό ίσιο και μακρύ· το ξύλο του είναι ελαφρό, κατάλληλο για *τιλάρα* και *σαρίκια*, [αρχ. φιλύρα].
- φιλτζιάνα**, η· φλιτζάνα, μεγάλο φλιτζάνι, αλλ. *φλιτζιάνα*, [*φλιτζιάν(ι)*].
- φιλτζιάν(ι)**, το· φλιτζάνι, είδος μικρής κούπας για καφέ, [τουρ. fincan > βαλκ. τουρ. filcan].
- φίλτσα**, **φίλτσι**· τύποι του ρ. *φλάου* 2.
- φιντάν(ι)**, το· νεαρό φυτό, που βγαίνει από τη ρίζα κάποιου παλιού δ., αλλ. *κουλου-*

- ρίζ(ι)*, [αρχ. φύω/φύομαι > μτγν. φυτάνη > τουρ. fidan].
- φιντούλα**, η· είδος άσπρου αφράτου ψωμιού, όχι σπιτικό, **[τουρ. fi(=μέσα) + dolama(=άερας) ή τουρ. fodia(=πλατύ στρόγγυλο καρβέλι που δίνεται ελεημοσύνη)].
- φιόγκους**, ο· καλοντυμένος, κουνιστός, πούστης· είδος κόμπου που λύνεται με απλό τράβηγμα της άκρης του σκοινιού, (προσφ.), [ιταλ. fiocco(=νιφάδα)].
- φιρβιδόνα**, η· μικρό φλύαρο κοριτσάκι, (Νιγρ.), αλλ. η *φιρφιρούδα*, **[συμφ. *φιρφιρούδα* + τσαπερδόνα].
- φιριτζιές**, ο· φερετζές, [μσν. φορεσία > τουρ. ferace > βαλκ. τουρ. ferece].
- φιρίτι**· φέρτε, πρ. του *φέρνου*.
- φιρμάρ(ι)**, το· το φερμουάρ, [γαλλ. fermoir].
- φισίματα**, τα· φερσίματα, καμώματα, [*φέρνου* > φέρσιμο].
- φιρτζιακανάς**, ο· πολύχρωμο πουλί, στο μέγεθος του *τσιουτσιουλιάνου*, που έρχεται το φθινόπωρο και συνηθίζει να κρύβεται μέσα σ' *βατσνιές*, **[τουρ. firca(=χαμόκλαδα, βούρτσα, πινέλο), κατά το *πιτακανάς*].
- Φιρτζιανοί**, οι· το παλιό όν. του χωριού Ψυχικό, αλλ. *Βιρτζιανοί*, δεσ πρμ. 182.
- φιρφιρούδα**, η· το μικρό φουρφούρι, ο φλύαρος, [*φουρφούρι*(ι) + *-ούδα*].
- φισικός, -κιά, -κό**· φυματικός, [αρχ. φθισικός].
- φίσκα**· επίρρ., εντελώς γεμάτα, [λατ. fiskus(=ταμείο, πορτοφόλι, σακούλι γεμάτο)].
- φισούδ(ι)**, το· μικρό φέσι, [τουρ. fes + *-ούδ(ι)*].
- φ(ι)στ**· λ. που αποδίδει τον ήχο από το θρόισμα των φύλλων, από το ξεφούσκωμα φούσκας, μπάλας, λάστιχου από ποδήλατο.
- φισφιές**, ο· ο *ξιφσούρ(η)ς*, (Νιγρ.), [τουρ. fis(=βούλωμα, βουλώνω) + file(=δίχτυ), σε ελ. μετ. αυτός που βουλώνει με δίχτυ, αυτός που του ξεφεύγουν τα λόγια του].
- φισφισές**, ο· ο *σιρσιρής*, [τουρ. fisfis(=ψιθιριστά) + κ. κατ. -ές, αυτός που μιλά ψιθιριστά και δεν τον καταλαβαίνουν οι άλλοι].
- φιτιλάκ(ι)**, το· φιτίλι για μικρό καντήλι του σπιτιού, πληθ. τα *φιτιλάκια*, (Τερπ.), οι *φιτιλάδες*, (Νιγρ.), [αρχ. πτίλον > μσν. φιτίλι(ο)ν, ίσως με επίδρ. του τουρ. fitil].
- φιτίλ(ι)**· το έτοιμο για κλώσιμο υλικό, από βαμβάκι ή από μαλλί, που είχε από τη λανάρα μορφή μιας χαλαρά κλωσμένης κλωστής και έδινε τη δυνατότητα στις γυναίκες να την κλώσουν ανάλογα με το πάχος που επιθυμούσαν για την τελική κλωστή, [αρχ. πτίλον > πτίλιον > μσν. φιτίλι(ο)ν].
- φιτνός, -νιά, -νό**· φετινός, -νή, -νό, εφετινός, [*φέτους*].
- Φιτόκ(ι)**, το· το παλιό όν. του χωριού Ανθή, [Μ.Τ. Fitoki].
- φιτούδα**, η· φετούλα, μικρή φέτα, *φιλούδ(ι)*, [ιταλ. feta].
- Φιτουκνός, -νιά, -νό**· ο καταγομένος από το *Φιτόκ(ι)*.
- φίτσιους**, ο· ομάδ. παιγν. που παιζόταν με μία στήλη από στρόγγυλες κεραμίδες, όπως στα *μαγκακατσέλια*, με τη διαφορά ότι στην κορυφή της στήλης τοποθετούσαν νομίσματα που τα κέρδιζε όποιος έριχνε τις κεραμίδες· ήταν μια παραλλαγή της αρχ. στρεπτινδας, δεσ και π., **[τουρ. fici(=κύλινδρος)].
- φικιάνου**· ρ., *έφκιανα, έφκιασα, φκιάχκα/φκιάχθκα/φκιάθκα*, φτιάνω, φτιάχνω, φκιάχνω, *τι φκιαντζ όλ(η) μέρα μαρή*; ουσ. το *φκιάζ(ι)μου*, [αρχ. εϋθειάζω > φθειάνω > μσν. φτιάνω].
- φικιασίδ(ι)**, το· ειδικό υλικό για το βάψιμο των γυναικών, που περιείχε υδράργυρο με τη μορφή του *σουλιμέ* κι έκανε το δέρμα κάτασπρο, πληθ. *φικιασίδα* = γενικά

- τα υλικά καλλωπισμού των γυναικών, [*φκιάνου*].
- φκιασιδουμέν(η)**, η· αυτή που έχει χρησιμοποιήσει *φκιασίδ(ι)*.
- φκίτι**· φευγάτε, πρ. του *φεύγου*.
- φκυάρ(ι)**, το· φτυάρι, παράγ. *φουρνόφκυαρου, πατόφκυαρου, σκατόφκυαρου*, [αρχ. πτύον > μτγν. πτυάριον > μσν. φτυάριον].
- φκυαρίζου**· ρ., *φκυάρζα, -ρσα, -ρίσκα*, μετακινώ κάτι με το φτυάρι, *φκυαρίζου την κουπριά*, [*φκυάρ(ι)*].
- φκυαρουδ(ι)**, το· μικρό φτυάρι, φτυάρι για τα κάρβουνα, φτυάρι για το λίχνισμα, δεξ *λιχνιτήρ(ι)*, [*φκυάρ(ι)*].
- φλα**· ως δεύτερο συνθ. για την ονομασία φύλλων στον πληθ., π.χ. *αμπιλόφλα, πλατανόφλα*, δεξ και *-φλου*, [αρχ. φύλλον > φύλλα].
- φλαδούδα**, η· μικρή φυλλάδα, μικρό βιβλίο με εκκλησιαστικούς ύμνους, [αρχ. φυλλάς > φυλλάδα].
- φλαμπαράδης**, οι· λεπτές διακοσμητικές χάρτινες ταινίες σαν κρόσσια, που έμπαιναν πλευρικά στο *παμπόρ(ι)*, (Νιγρ.), [γαλλ. *falbala* > φραμπαλάς, με αντιμετάθεση των ρ και λ].
- φλαμπαράκια**, τα· οι δυο κλωστές, με τις οποίες συνδεόταν η ουρά με το *παμπόρ(ι)*, και οι οποίες ήταν στολισμένες με λεπτές χάρτινες ταινίες, τα *γένεια*, [*φλαμπαράδης*].
- φλάου 1**· ρ., *φύλαα/φύλαγα, φύλαζα/έφλαζα, φλάχτ(η)κα/φλάχκα/φλάθκα*, φυλάω, φυλάγω, κάνω τη μάνα σε ομάδ. παιχν., όπως ο *κλείνουσ, τ' φύλαγι του γάλα* = δεν έμνε εγκυος εφόσον θήλαζε, *να σι φλάζ(ει) Θιός*, δεξ πρμ. 253, 383· μέλλ.. *θα φλάζου, θα φλάου, θα φλά(ει)ς όλ(η) μέρα του σπίτ(ι)*, δεξ πρμ. 226 και δ.δ. 2. στχ. 24· ως παθ. *φλάουμι* = φυλάγομαι· πρ. *φλάι, φλάιτι, φλάζι, φλάζτι, φλαχτούς*, [αρχ. φυλάσσω > μσν. φυλάγω].
- φλάου 2, -ω**· ρ., *φλούσα, φίλτσα/φίλ(ι)σα, φλήθκα*, φιλώ, δίνω φιλή, ως παθ. *φλιούμι/φλιέμι* = φιλέμαι, με φιλούν, πρ. *φίλα, φλίτι, φίλτσι, φλίστι, φλιθούς*, [φιλέω > αρχ. φιλῶ].
- φλάσκας**, ο· κλαιγιάρης, [λατ. *flaska* > μσν. φλάσκα(=φλασκή)].
- φλαστιρό**, το· ξύλο με ανάγλυφη σφραγίδα, για τις λειτουργίες και τα κλικούδια, [1. (Π.Κ.) αρχ. σφραγίζω > μσν. σφραγιστερόν > φραϊστερό > *φλαστιρό*, με π > φ και ρ-ρ > ρ-λ. 2.**αρχ. πλάσσω > μσν. πλαστήριον, με π > φ].
- φλα-φλου**· το παιχν. *καρύδια* στη Νιγρ., [δεξ *όφλα-όφλα*].
- φλαχτό**, το· το παστό χοιρινό κρέας, κυρίως το λίπος που έβγαινε από την πλάτη του ζώου, [αρχ. φυλάσσω > μτγν. φυλακτὸν (= το φυλασσόμενο) > φυλαχτό].
- φλαχτούς**· φυλάξου, πρ. του *φλάουμι*.
- φλέμα**, το· βλενώδες υγρό που εκκρίνεται από τους βρόγχους, [αρχ. φλέγμα].
- φλέτσ(ι)**, το· φλούδα από καρπούς ή από κλωνάρια δέντρων, *φουρεί παπούτσια απού βαλάνι φλέτσι*, δεξ δημ. τρ. 16 α'. 3, *φλέτσ(ι) απού δουράκνου*, προσφ. η *φλέτσα*, [αρχ. φλέω(=είμαι γεμάτος), από όπου οι λ. φλοιός, φλούδα].
- φλεύου**· ρ., *φίλιβα, φίλιψα, φλέφκα*, φιλεύω, *θα τον φλεψ του Γιώργη*; δεξ λ.γ. 2, η φρ. *κι ζούσαν κι βασίλιβαν κι ούλου μας φίλιβαν*, ήταν το τέλειωμα σε όλα τα παραμύθια, [αρχ. φίλος > φιλεύω].
- φλιακ**· λ. που αποδίδει τον ήχο του έμβολου στα παιχν. όπως το *τσιαφλιάκ(ι)* και το

πλιούκ(ι).

Φλιβάρς, ο· ο μήνας Φεβρουάριος.

φλιθούς, **φλίστι**, **φλίτι**· τύποι του ρ. *φλάου 2*.

φλιόγκους, ο· φιόγκος, υποκ. το *φλιουγκούδ(ι)*, *δέσι φλιόγκου την κουρδέλα*, [δες *φιόγκος*].

φλιουγκούδια, τα· ως γλύκισμα ήταν τα *γλυκάδια* που γίνονταν σε σχήμα φιόγκου, [*φλιόγκους*].

φλιούμι· ρ., παθ. του ρ. *φλάου 2*.

φλιτ, το· συσκευή για ράντισμα σε εσωτερικούς χώρους με εντομοκτόνα ή άλλο υλικό, [από το όνομα της εταιρίας Flit].

φλιτζιάνα, η· δες *φλιτζιάνα*.

φλιτζιάν(ι), το· δες *φλιτζιάν(ι)*.

φλόγα, η· λέγεται και η αίσθηση που δημιουργεί ένα πρήξιμο, [αρχ. *φλόξ* > μσν. *φλόγα*].

φλόκις, οι· είδος από μαλακές καραμέλες, [από το όνομα της εταιρείας "Φλόκα" που τις παρασκεύαζε].

-φλου· ως δεύτερο συνθ. για την ονομασία φύλλου, π.χ. *ιζώφλου*, *αμπιλόφλου*, *πλατανόφλου*, δες και *-φλα*, [αρχ. *φύλλον* > φύλλο].

φλουγέρα, η· φλογέρα, παιχνίδι-κατασκευή, που έμοιαζε, παιζόταν και ακουγόταν όπως η κ. φλογέρα, δες και π., [λατ. *fleo*(=φυσώ, πνευστό όργανο) > αλβ. *flojere*].

φλούδ(ι), το· φλούδι, φλούδα, [αρχ. *φλοῦς* > μσν. *φλούδιον*].

φλουμώνου· δες *λεξ.*, *φουντώνω*, του *σάμ(ι) άμα είναι αρύ φλουμών(ει)*.

φλουμώνου· ρ., *φλόμουνα*, *-ουσα*, κλείνουν τα μάτια μου από τον πολύ καπνό σε κλειστό χώρο· *φουντώνω*, του *σάμ(ι) άμα είναι αρύ φλουμών(ει)*, [αρχ. *φλόμος*(=γάζα, κάθε φυτό που έδινε μάζα σαν στουπί με το οποίο οι αρχαίοι έκλειναν τα τραύματα που αιμορραγούσαν ή τις πληγές που πυορροούσαν) > *φλομώνω*(=στουπώνω, κλείνω ασφυκτικά), Κ.Σ.].

φλουριά, τα· {-ργιά}, γενικά τα παλιά χρυσά νομίσματα, που τα κρεμούσαν στο στήθος οι γυναίκες για στολίδια, γνήσια οι πλούσιες, επίχρυσα οι φτωχές, [λατ. *florinus* > μσν. *φλωρίον*].

φλύκουμα, το· κούμπωμα, θηλύκωμα, [*φλυκώνου*].

φλυκώνου· ρ., *φλύκουνα*, *φλύκουσα*, *φλυκώθκα*, θηλυκώνω, κουμπώνω, πρ. *φλύκου-νι*, *φλύκου/φλύκουσι*, *φλυκουθούς*, [αρχ. *θηλυκός* > *θηλυκώνω*, και *θ* > *φ*].

φλω· δες *φλάου 2*.

φλώρα γίδα· η άσπρη γίδα, [μσν. *φλωρίον* > *φλωρί* > *φλώρα* + *γίδα*].

φλώρους, ο· το πουλί *Carduelis floris*, *χλωρίς*, κ. *φλώρος*, πληθ. τα *φλώρια*, [αρχ. *χλωρίων*, με παρετυμολογική επίδρ. του *φλωρί*].

φνοι· αυτοί, *αυτοί*, *αφνοί*, *αφτνοί*.

φόβιους, **-βια**, **-βιου**· αυτός που προκαλεί φόβο, φοβερός, [αρχ. *φόβος*].

φόβσιους, **-σια**· φοβιτσιάρης, δειλός, στη Νιγρ. ο *φόβτσιους*, δες πρμ. 380, [αρχ. *φόβος*].

φόγγα, η· η *φούγγα*.

φοινίκ(ι), το· φοινίκι, είδος γλυκού παρόμοιο με μελομακάρονο, [αρχ. *φοινίκιον*].

φόλα, η· δηλητήριο για σκυλιά, δερμάτινο μάλωμα σε παπούτσι, τσόντα, [λατ. *fol-*

lis > μσν. φόλα].

΄φόντ’ς: αφότου, όταν, από τη στιγμή που, *΄φοντ’ς ήρθι Γιώργης δεν είδαμι χαϊ(ι)*, [αφόντας]

φόρα 1, η· η φορά, *μπήδηξι μι φόρα*, [αρχ. φορά].

φόρα 2: φόρεσε, πρ. του *φουράου*.

φόρι: φόρεσε, πρ. του ρ. *φουράου*.

φόρτου: φόρτωνε, πρ. του ρ. *φουρτώνου*.

φόρτουμα, το· φόρτωμα, η πράξη του φορτώνω, σκονί για δέσιμο του φορτίου στο κάρο/σαμάρη ή των μεγάλων ζώων στη βοσκή, [αρχ. φόρτος > μσν. φόρτωμα].

΄φου: συνδ., αφού, *΄φου δεν ξερς μην ουμιλάς*, [αρχ. άφ’ οὔ > μτγν. άφου].

φουβέρτζμα, το· φοβέρισμα, και το *φουβέρσμα*, [φουβιρίζου].

φουβιρίζου: ρ., *φουβέρτζα/-τζα, φουβέρσα/-ρτσα*, φοβερίζω, απειλώ, βάζω σε φόβο, [αρχ. φοβερίζω].

φουβσιάρκουσ, -κ(η), -κου: αυτός που φοβάται, ο δειλός, *φουβσιάρκου σκλι*, επίρρ. *φουβσιάρκα*, [φουβσιάρς].

φουβσιάρς, -ρου, -ρκου: φοβητισιάρης, δειλός, αλλ. *φόβσιουσ, φουβτσιάρς, φουφσιάρς*, [ίσως από αρχ. φοβητός > μσν. φοβητισιάρης].

φούγγα, η· πέταγμα μακριά, *τουν έπιασα κι φούγγα με στου νιρό*, αλλ. η *φόγγα*, [λατ. fuga(=φυγή)].

φουγγανίζου: ρ., *φουγγάντζα/-ντζα, -ντσα/-ντζα*, πετώ μακριά, *φουγγάνιζτου σιαπέρα*, [φούγγα].

φουίτ, το· το τρύπημα του αεροθάλαμου μπάλας, ποδήλατου κλπ., [γαλλ. fuite(= διαρροή)].

φουκαλάου: ρ., παρ. *φουκαλούσα, φουκάλτσα* για λουπά δεσ *φουκαλίζου, κάθι Κυριακή φουκαλούσι του σουκάκι τ’ς*, [φουκάλ(ι)].

φουκάλ(ι), το· σκούπα, το φ. *Sorgum scorpiarium*, είδος σόργου, από το οποίο έκαναν τις σκούπες για το εσωτερικό των σπιτιών, ενώ με τα *μαυρουφόκαλα*, τα *ασπρουφόκαλα* και τα *σταυρουφόκαλα* σκούπιζαν τις αυλές, [αρχ. φιλοκαλώ > φιλοκάλιον > μσν. φλοκάλι].

φουκαλίδ(ι), το· σκουπίδι, αυτό που μαζεύεται με το *φουκάλ(ι)*.

φουκαλίζου: ρ., *φουκάλτζα/-λτζα, -λτσα/-λσα, -λίσκα*, φροκαλίζω, σκουπίζω, δεσ πρμ. 19, μτχ. *φουκαλτζμένους, -ν(η), -νου*, επίρρ. *φουκαλτζμένα*, [φουκάλ(ι)].

φουκαρατζιάς, -τζού: φουκαράς, αξιολύπητος, [τουρ. fukara > φουκαράς + -τζιάς].

φουκαρατζίκουσ, ο· ασήμαντος φουκαράς, [τουρ. fukara > φουκαράς + -τζίκουσ].

φουκ-τακ: επίρρ., γρήγορα, ******[κατα το τακ-τουκ, πι και φι κλπ.].

φουκώνου: ρ., *φούκοννα, -σα*, χτυπώ κάποιον, *σι φουκώσου καμιά, σι δείξου γω = θα σου φουσκώσω καμιά..., θα σου ανάψω καμιά..., ***[αρχ. φύσκη > φούσκα > φουσκώνω, λατ. fokus(=φωτιά)].

φουλιά, η· φωλιά, [αρχ. φωλεά].

φουλνταρίζου: ρ., *φουλντάρ(ι)ζα, -ριζα*, πετώ κάτι μακριά, [1. τουρ. firlamak > αόρ. firladım > φουρλαντίζου(Σουφλί) > *φουλνταρίζου*. ******2. αρχ. σφριγος(=ευρωστία) + -ντα- + έριζα > (σφρουντάριζα > σφουρντάριζα) > *σφουλντάριζα > σφουλνταρίζου*, δεσ Λ.Σα. σφρουτζλάου].

φουλτακίδα, η· κοκκινίλα ή φούσκωμα στο δέρμα χωρίς υγρό, από τσίμπημα εντό-

- μου ή άλλη αιτία, φουσκάλα στο δέρμα γεμάτη υγρό, φλύκταινα, δεσ και *κύλκας*, **[φλύω (=ρέω άφθονα) > αρχ. φλύκταινα].
- φουναζού**· ρ., *φώναζα*, -ζα, *φουνάχκα*, φωνάζω, μαλώνω κάποιον, ουσ. *φουναχτάς*, αυτός που φωνάζει, αυτός που καλεί, [αρχ. φωνέω > μσν. φωνάζω].
- φουνιάς**, ο· φονιάς, το φ. Αγριμονία η ευπατορία, κ. φονόχορτο, που το χρησ. ως φάρμακο για το έλκος στομάχου, [αρχ. φονεὺς > αιτ. φονέα > μτγν. φονέας].
- φούντα**, η· ταξιανθία του άνθους του καπνού, εξάρτημα για τα ποτιστήρια σε σχήμα φούντας, για το πότισμα στους *χασλαμάδεις*, στοιχείο της παραδοσιακής στολής των γυναικών της περιοχής στο φέσι της Γερακίνας, [λατ. funda > μτγν. φούνδα].
- φουντούκ(ι)**, το· φουντούκι, [Πόντος > ελλ. ποντικὸν (κάρουον) > τουρ. findik].
- φούντουμα**, το· φούντωμα, η εργασία του *φουντώνου* 2.
- φούντουσ(η)**, η· φούντωση, ξάναμμα, επιθυμία, δυνατός θυμός, [λατ. funda > μσν. φουντώνω].
- φουντώνου 1**· ρ., *φούντουνα*, -σα, φουντώνω, [φούντα].
- φουντώνου 2**· ρ., *φούντουνα*, -σα, -ντώθκα, επισκευάζω το ξύλινο κρασοβάρελο πλανίζοντας τις σανίδες του και σφίγγοντας τα στεφάνια, *φουντώθκι του βαρέλ(ι)*, [λατ. fundus > φούντι(=κάθε μια από τις σανίδες του πυθμένα του βαρελιού)].
- φουρά**, η· χρονική περίοδος, επανάληψη, *μια φουρά κι έναν κινό, τρεις φουρές πήγα κι δεν τον βρήκα*, [αρχ. φορά].
- φουραδούδα**, η· μικρή φοράδα, [αρχ. φορβὰς > μσν. φοράδα].
- φουράου, -ώ**· ρ., *φουρούσα*, *φόρισα*, *φουρέθκα*, φορώ, δεσ πρμ. φρ. 32, πρ. *φώρα*, *φουράτι*, *φόρι/φόρσι*, *φουρίτι*, *φόρ' τ'ς του*, του *φουστάν(ι)*=φόρεσέ της το το φουστάνι, [αρχ. φορῶ].
- φουρισιά**, η· φορεσιά, ντύσιμο, κουστούμι, [αρχ. φορῶ > μσν. φορεσία].
- φούρλα**, η· γύρισμα του κορμιού επί τόπου, φιγούρα στο χορό, [ιταλ. frullo].
- φουρνόπτα**, η· κομμάτια ζεστού ψωμιού, που μοιράζονταν στη γειτονιά αμέσως μετά το ξεφούρνισμα του ψωμιού, **[φούρνος + πίτα > φουρνόπτα, παρά το γεγονός ότι το παρασκεύασμα δεν είχε καμία σχέση ή ομοιότητα με πίτα, όπως και η *σαμόπτα*].
- φουρνούδ(ι)**, το· μικρός φούρνος ειδικός για το ψήσιμο πίτας ή φαγητών, που φτιάχονταν συνήθως κάτω από το φούρνο του σπιτιού, [φούρνος].
- φουρνούδια**, τα· παιχν. με τα χρώματα για κατασκευές που έμοιαζαν με *φούρνος*.
- φούρνος**, ο· φούρνος· κάθε σπίτι είχε, σε ξεχωριστό κτίσμα, το φούρνο του, που τον θέρμαιναν καίγοντας *τσάκνα* από *πουρνάρια* ή *χόινις*, υποκ. το *φουρνούδ(ι)*, [λατ. furnus > μτγν. φούρνος].
- φουρνόφκυαρου**, το· το ξύλινο φτυάρι με το οποίο φούρνιζαν το ψωμί, δεσ πρμ. 33, [φούρνος + *φκυάρ(ι)*].
- φουρούζια**, τα· μικρά δοκάρια με τα οποία στηρίζονται οι εξώστες, δεσ και *μουτρέλια*, [τουρ. foroz(=το πιάσιμο με καλούπι)].
- φουρτιό**, το· {-τχιό}, η ποσότητα που μπορεί να σηκώσει το υποζύγιο, δυο σακιά, δυο κοφίνια κλπ., δεσ πρμ. 279, [αρχ. φορτίον].
- φουρτσάτους, -τ(η), -του**· βιαστικός, γρήγορος, [ιταλ. forza(=δύναμη)].
- φουρτώνου**· ρ., *φόρτουνα*, *φόρτουσα*, *φουρτώθκα*, φορτώνω, πρ. *φόρτουνη*, *φόρτου*, *φουρτουθούς*, [αρχ. φόρτος > μτγν. φορτῶ > μσν. φορτώνω].

- φουρφουράκια**, τα· ορολογία από το παιχν. *απλό ακίνητο*, [φουρφούρ(ι)].
- φουρφούρ(ι)**, το· παιχν. με μια φτερωτή που γυρίζει με τον αέρα ή με το τρέξιμο, αλλ. τα παιχν. *αίρουπλανούδ(ι)*, *ματσούκ(ι)*· γεωργικό εργαλείο με το οποίο ρίχνουν λίπασμα· υποκ. το *φουρφουρούδ(ι)*, **[1. τουρ. *firfir*(=γρήγορη και διαρκής κίνηση), 2. ηχοπ. λ. από τον ήχο που ακούγεται με το γύρισμα της φτερωτής].
- φούσκα**, η· παιχν. της παραμονής των Χριστουγέννων με τη φουσκωμένη ουροδόχο κύστη των γουρουινιών που σφάζονταν εκείνη τη μέρα, δεξ και π., [αρχ. φύσκη > μτγν. φοῦσκα].
- φούσκουμα**, το· φούσκωμα, μισοωρίμανση, τυμπανισμός των μυρηκαστικών, που αντιμετωπιζόταν πολλές φορές με τρύπημα των ζώων στο *λαγκόν(ι)* με ένα *τσιβί*, [φουσκώνου].
- φουσκώνου**· ρ., *φούσκουνα*, -*κουσα*, -*κώθκα*, φουσκώνω, μισοωριμάζω, λαχανιάζω, μτφ. *καμπαρντίζου*, *φούσκουσαν τα τζιόρτζιλα*, *κόσιψα κι φούσκουσα*, πρ. *φούσκου*, *φουσκώτι*, *φούσκου τον μία να μάθ(ει)*, [φούσκα].
- φούστα**, η· ολόσωμο γυναικείο εσώρουχο της παραδοσιακής στολής, μακρύ μέχρι το μέσο της κνήμης, χωρίς μανίκια· η χειμωνιάτικη ήταν χοντρή και μάλλινη, ενώ η καλοκαιρινή ήταν βαμβακερή και λεπτή, [ιταλ. *fusta* > μσν. φούστα].
- φουστάν(ι)**, το· φουστάνι, το φουστάνι της τοπικής ενδυμασίας, που ήταν μακρύ μέχρι τα πέλματα και με πολλές σούρες στο κάτω από τη μέση μέρος του, στολισμένο στον ποδόγυρο με φαρδιά λουρίδα από *γκατιφέ*, [ιταλ. *fustano* > μσν. φουστάνιν].
- φουστανού**, η· η γυναίκα που κράτησε τα φουστάνια της τοπικής ενδυμασίας και δεν έβαλε *ταγκά*, πληθ. οι *φουτσανούσις*, [φουστάν(ι) + κ. επίθ. -ού].
- φουτιά**, η· φωτιά, υποκ. η *φουτιούδα*{-τχιού-}, [αρχ. φῶς > μτγν. φωτία > μσν. φωτιά].
- φουτιές**, οι· διάφορα παιχνίδια με τις φωτιές, όπως πηδήματα μέσα ή πάνω από τις φλόγες, το φούσκωμα σε τσαλακωμένα παγούρια, μικροεκκρήξεις με άσφαιρα βλήματα κλπ., [αρχ. φῶς > μτγν. φωτία > μσν. φωτιά].
- φουτίζου**· ρ., *φώτιζα/-τζα*, *φώτισα/-τσα*, *φουτίστ(η)κα/-σ(η)κα*, ραντίζω (για τον παπά) τους πιστούς με αγιασμό, *μας φώτσι παπάς*, για την κ. σημ. του φωτίζω χρησ. το *φέγγου*, [αρχ. φωτίζω].
- φουτουβόλ(η)μα**, το· φωτοβόλημα, [αρχ. φῶς + αρχ. βάλλω > μτγν. φωτοβόλος].
- φουτουγράφος**, ο· παιχνιδι-φάρσα με μουντζούρωμα αυτών που δεν το γνώριζαν, [φωτο- (< αρχ. φῶς) + -γράφος(< αρχ. γράφω) > γαλλ. *photographe*].
- φουφσιάρς**, ο· δεξ *φουβσιάρς*.
- φράγκου 1**, το· δραχμή, στον πληθ. τα *φράγκα* = γενικά τα χρήματα, [ιταλ. *franco*].
- φράγκου 2**, το· το σιδερένιο αλέτρι που αντικατέστησε το ξύλινο, την *κουντούρα*, *κάνι του χουράφ(ι) μι του φράγκου*, **[Φράγκος(με τη σημ. του ξένου, του ευρωπαϊού) > φράγκικο > φράγκ(ι)κο > φράγκου].
- φραγκουπλάτανους**, ο· είδος δ. που μοιάζει με πλατάνι, [Φράγκος + αρχ. πλάτανος].
- φραγκουράφτς**, ο· ο ράφτης που έραβε τα φράγκικα, όχι τα παραδοσιακά ρούχα, [Φράγκος + ράφτης(< μτγν. ῥάπτης < αρχ. ῥάπτω)].
- φραίνουμι**· ρ., *φραίνουμαν*, *φράνθκα*, ευφραίνομαι, *φράνθκι ψ(υ)χή μ'*, αλλ. *ιφραί-*

νουμι.

φράξε φραξέο· φρ. χωρίς νοηματικό περιεχόμενο, από το παιχνίδι *γκέο παγκέο*, που δεν έχει σχέση με την πρ. του ρ. φράζω.

φρεζ· ροζ, τριανταφυλλί χρώμα, [;].

φρ(ι')κ· λ. που αποδίδει τον ήχο από το φύσημα της μύτης ή το ρούφηγμα της μύξας, *ούλου φρ(ι')κ-φρ(ι')κ είσι, πάρι κι κανέ μαντήλ(ι)*, [ηχοπ. λ.].

φρ(ι')κνα, η· γυναίκα που μιλά με τη μύτη, [φρ(ι')κ].

φρικιάρ(η)ς, -ρου, -ρκου· αυτός που μιλά με τη μύτη, αλλ. ο *χικμιτζής*, [φρ(ι')κνα].

φρίζ(η), η· φρίκη, τρόμαγμα, φοβία, *πήρα φρίζ(η) τ' νύχτα*· για τη θεραπεία της φοβίας, μάζευαν τη σκουριά από ένα τσεκούρι την έριχναν μέσα σε νερό και έδιναν το διάλυμα να το πει ο άρρωστος, [φρίσσω > φριξ (> αρχ. φρίκη)].

φρισκάρ(ι), το· άλλο όν. για το *χρυσκάρ(ι)*, αλλ. *πρικί*, **[χρυσκάρ(ι) και χ > φ].

φρίττω· ρ., νιώθω φρίκη, γνωστοί μόνον ο αόρ. *έφριξα/φρίθκα*, και ο στιγ. μέλλ. *θα φρίξου· έφριξι ψ(υ)χή μ', θα φριξ άμα σι πω τι γίνκι*, [αρχ. φρίττω ή φρίσσω].

φροκαλίτσα, η· μικρή σκούπα, [φροκαλώ].

φροκαλώ· ρ., σκουπίζω, το ρ. είναι γνωστό μόνο σ' αυτόν τον τύπο από τα παιδικά τραγούδια, π.χ. *να φροκαλώ τη θάλασσα καλέ*, [αρχ. φιλοκαλώ > μσν. φροκαλώ].

φσάου, -ω· ρ., *φσούσα, φύσηξα/έφσηξα*, φυσώ, *μη φσας τ' λάμπα θα σβήσ(ει)*· στο α' πληθ. του ενεστώτα *φσάμι/φσούμι*, δεσ πρμ. 145· πρ. *φύσα, φσάτι/φσήτι, φσήξι, φσήξι, φσήξι τ' φουτιά*, [αρχ. φυσάω].

φσηξιά, η· φύσημα, φυσηξιά, αλλ. το *φσήξ(ι)μου*, [φσω].

φτα· αντ., αυτά, [φτος].

φταζμίτ(ι)κου, το· είδος αρτοπαρασκευάσματος, που γινόταν με ειδική μαγιά την οποία έκαναν από ρεβίθια, [αρχ. αυτός + αρχ. ζυμῶ > μτγν. αὐτόζυμος (=αυτός που ζυμώνεται χωρίς προζύμι) > έφτάζυμος (παρετυμολογία με το έφτά) > *φταζμίτκου*].

φταίου· ρ., *έφτιγα/έφτια, έφτιξα*, φταίω, φταίγω, *δεν ξερς, δε φταί(ει)ς*, ουσ. το *φταίξ(ι)μου*, [αρχ. πταίω > μσν. φταίω].

φτάνου· ρ., *έφτανα, -σα*, φθάνω, προλαβαίνω, ωριμάζω, δεσ πρμ. 227, *μη λες ό,τι φτά(ει)ς* = μη λες ό,τι σου 'ρχεται, *έφτασαν τα σύκα* = ωρίμασαν τα σύκα, [αρχ. φθάνω > μσν. φτάνω].

φτάου, -ω· ρ., *φτούσα, έφτσα, φτύθκα*, φτύνω, *δε φτάμι/φτούμι όπου να 'νι*, πρ. *φτύνι, φτύντι/φτάτι, φτύσι, φτύσι*, δεσ και *φτύνου*, [αρχ. πτύω > φτύω].

φτάσ(ι)μου, το· ωρίμανση, [φτάνου].

φτασμένους, -ν(η), -νου· ώριμος, γινωμένος(καρπός), [φτάνου].

φτέρια, τα· τα ποώδη φ. φτέρες, αλλ. η *φτέρ(η)*, [αρχ. πτέρις].

φτέρντζμα, το· {φτέρν-τζμα}, φτέρνισμα, φτάρνισμα, [φτιρνίζουμι > φτέρνισμα].

φτηνός, -νιά, -νό· φθηνός, με μικρή αξία, [αρχ. εϋθηνία(=αφθονία) > μτγν. εϋθηνός].

φτι, το· αφτί, παιγν. παρόμοιο με το *ματάκ(ι)*, πληθ. τα *φτια*, {φτχια/φτια}, μεγεθ. η *φτίκα*, δεσ πρμ. 113, [αρχ. οϋς > ώτός > τα ώτία > ταουτία > τ' άφτία > τ' αφτί > αφτί].

φτίγκας, ο· αλλ. ο *φτίκας*, (Νιγρ.).

- φτίκα**, η· μεγάλο αφτί, [φτι].
- φτίκας**, ο· αυτός που έχει μεγάλα αφτιά, αλλ. *φτίγκας*, [φτι].
- φτινός, -νιά, -νο**· φτενός, λεπτός, *κόψι τον μια φτινιά φιτούδα*, [αρχ. πτενός (=διαφανής) > μσν. φτενός].
- φτιρνίζομαι**· ρ., *φτιρνίζομαι*, *-νίσ(η)κα*, φταρνίζομαι, [αρχ. πτάρνομαι > πτερνίζομαι > φτερνίζομαι].
- φτιρούγα**, η· φτερούγα, *μένα μ' αρέζουν φτιρούγγις 'π' τ'ν αρνίθα*, [αρχ. πτέρουξ > μσν. πτερούγα > φτερούγα].
- φτος, φτην, φτο**· αυτός, αυτή, αυτό, *φτος του νιρό δε θουλώ(ει)*, *φτην δεν ακούει*, *φτο μην τ' ακούς*, πληθ. *φτνοι, φτες, φτα*, δεσ δημ. τρ. 3, πρμ. 386, 387 και πρμ. φρ. 195, [αρχ. αὐτός].
- φτου**· ήχος χωρίς φτύσιμο ο οποίος προφύλαγε από το βάσκαμα· έδινε την προτεραιότητα στα παιχνίδια σ' αυτόν που το πρωτοφώναζε, δεσ και *χου*· λεγόταν όταν τρώμαζαν, οπότε έκαναν ότι φτύνουν τρεις φορές στον κόρφο τους για να μη πάθουν κάποιο κακό, αλλ. *που*, [φτάου].
- φτουράου**· ρ., *φτουρούσα*, *φτόρσα*, φτουρώ, χρησ. κυρίως στο γ' πρόσ. με τη σημ. του γίνεται/γινόταν/έγινε γρήγορα μια δουλειά, *φτουρά(ει) του καπνό = μπουρλιάζιτι* εύκολα ο καπνός, *φτόρισι του φαῖ* = τέλειωσε γρήγορα το φαγητό, [λατ. obduro, με επίδραση του φτάνω].
- φτυάρ(ι)**, το· {-ιάρ(ι)}, *φκυάρ(ι)*.
- φτύνου**· ρ., *έφτυνα*, *έφτυσα/έφτσα*, *φτύσ(η)κα/φτύθκα*, φτύνω, *φτύθκα να μη βασκαθώ*, στα ομαδ. παιχν., όπως ο *κλείνους*, σημ. κατοχυρώνω την προτεραιότητα, δεσ και *φτου· τα έφτσι Λάκης κι μας ξιγλίτουσι*, ουσ. το *φτύσ(ι)μου*, αλλ. *φτάου*, [αρχ. πτύω > φτύω > φτύνω].
- φτύσ(ι)μου**, το· η ενέργεια των ρ. *φτάου*, *φτύνου*, το φτύσιμο, το ξεμάτιασμα· στα παιχνίδια ήταν το παιχν. *στόμα*, σαν το *ματάκ(ι)*, που η μπίλια αφηνόταν μέσα από το στόμα· ήταν ακόμη μικρή χρονική διάρκεια, στα παιχνίδια ή και αλλού, τόσο μικρή όσο αργούσε να στεγνώσει ένα *φτύσ(ι)μου*, θ' *αργή(ει)ς ένα φτύσ(ι)μου* = θα φτύσω και μέχρι να στεγνώσει το φτύσιμο πρέπει να γυρίσεις, [φτύνου].
- φτω**· δεσ *φτάου*.
- φυλακόνου**· ρ., *φυλάκουνα*, *-κουσα*, *-κώθκα*, βάζω κάποιον στη φυλακή, φυλακίζω, [αρχ. φυλακή].
- φύλλα**, τα· φύλλα, ζυμαρικό σε λεπτές λουρίδες, κ. λαζάνια, αλλ. *γιουφκάδια*, *λιφκάδια*, *μακαρόνια*, [αρχ. φύλλον].
- φυλλίζια**, τα· οι νέοι βλαστοί του καπνού που βγαίνουν στα μάτια της παλιάς ρίζας προς το τέλος του καλοκαιριού, όταν έχουν μαζευτεί σχεδόν όλα τα φύλλα από τη ρίζα, [1. **αρχ. φύλλον > φυλλίζω(=αφαιρώ τα φύλλα), 2. τουρ. filiz(=βλαστός)].
- φυλλουσιά**, η· ως χαρτοπαικτικός όρος, χαρτωσιά, μπάζα, [αρχ. φύλλον].
- φυράδα**, η· χαραμάδα, το αποτέλεσμα του *φυραίνου*, *η πόρτα μας έχ(ει) φυράδης* = τα σανίδια της αφήνουν χαραμάδες ανάμεσά τους, [φυραίνου].
- φυράθκου, -κ(η), -κου**· αυτός που έχει φύρα ή *φυράδα*, *φυράθκου είναι του καπνό κι δεν πασταλιάζιτι*, [φυραίνου].
- φυραίνου**· ρ., *φύρινα*, *φύρινα*, φυραίνω, χάνω σε όγκο/βάρος, *φύρινη του καπνό*, ουσ.

η *φύρα*, μτφ. χάνω τα λογικά μου, *φτος φύρι ντιπ* = αυτός έχασε εντελώς τα λογικά του, [αρχ. φύρω και φυρω (=ζυμώνω), η σημερινή σημασία του από το αλεύρι, που λιγοστεύει σε όγκο, όταν ζυμωθεί].

φυρός, -ρή/-ριά, -ρό: αυτός που έχει φυράδις ή άνοιγμα ανάμεσα στα κομμάτια που τον αποτελούν, *φυρή πόρτα* = πόρτα που είναι μόλις ανοιχτή, *του βαρέλι(ι) είνι φυρό κι ζιτρέχει*, μτφ. ο ελαφρόμυαλος, [αρχ. φυρω].

φυσέκ(ι), το· φυσίγγιο κυνηγετικού όπλου, [τουρ. fişek].

φυσικλίκια, τα· φυσιγγιοθήκες και ό,τι άλλο στοιχείο οπλισμού έχει επάνω του ο οπλίτης(χειροβομβίδες, πιστόλια κλπ.), [*φυσέκ(ι)* + *-λίκ(ι)*].

φυσιρό, το· το φουσερό, η βεντάλια· ως παιχν. ήταν το *ματσούκ(ι)*, [αρχ. φῦσα > φυσῶ > φουσερό].

φυσοκάλαμο, το· παιχνίδι με ένα καλάμι, με το οποίο φυσούσαν βολίδες από μικρούς καρπούς, δεξ και π., [*φσάου* + *καλάμ(ι)*].

φυτειά, η· {-τχιά}, νεοφυτεμένο αμπέλι μέχρι και τα πρώτα χρόνια της καρποφορίας του, [*φυτεία*].

φυτεία, η· το φύτεμα του καπνού στο καπνοχώραφο, αλλ. η *καπνουφυτεία*, [φυτεύω > αρχ. φυτεία].

φυτιφτήρα, η· φυτευτήρι, μακρύ λοστόρι, εργαλείο με το οποίο φυτεύουν τα κλήματα στο αμπέλι, προσφ. το *μπασκή*, [αρχ. φυτευτήριον].

φυτώριου, το· φυτώριο, χωράφι με οπωροφόρα δέντρα, αλλ. *μπαζιλίκ(ι)*, οπωρώνας, **[αρχ. φυτὸν + ὄρη > μτγν. φυτώριον, δεξ *τριώρ(ι)*].

φχαριστώ: ρ., *φχαριστούσα*, *ιφχαρίστσα*, *φχαριστήθκα*, ευχαριστώ, ως παθ. δεξ και *ιφχαριστιούμι*, [αρχ. εὐχαριστέω].

φώτσα: ράντισα με αγιασμό, αόρ. του *φουτίζου*.

φώτζμα, το· φώτισμα, φωτισμός, το ράντισμα με αγιασμό στα Φώτα ή σε διάφορες θρησκευτικές τελετές, [αρχ. φωτίζω > μτγν. φώτισμα].